HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו ומשום כיסופא דסופר חיישי ומחתמי חד מהנך סהדי וסופר בהדייהו ובעל לא אמר הכי כיון דאמר מר כשר ולא תעשה כן בישראל לא שכיח וליחוש דילמא אמר להו לבי תרי אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתומו ואזלי הנך משום כיסופא דסופר ומחתמי ליה לסופר בהדי חד מינייהו ובעל לא אמר הכי אמרי הא נמי כשר ולא תעשה הוא הניחא למ"ד כשר ולא תעשה אלא למ"ד כשר ותעשה מאי איכא למימר אלא רבי יוסי [א]תרתי אמר ושמואל סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא גופא אמר שמואל אמר רבי הלכה כרבי יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח אמר לפניו [א]ר"ש ברבי מאחר שר"מ וחנינא איש אונו חולקין על רבי יוסי מה ראה רבי לומר הלכה כר' יוסי אמר לו שתוק בני שתוק לא ראית את ר' יוסי אילמלי ראיתו נמוקו עמו דתניא [ב]איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים ר"מ חכם וסופר ר' יהודה [ג]חכם לכשירצה ר' טרפון גל של אגוזין ר' ישמעאל [ד]חנות מיוזנת ר"ע אוצר בלום ר' יוחנן בן נורי קופת הרוכלים רבי אלעזר בן עזריה קופה של בשמים [ה]משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי [ו]ר' יוסי נמוקו עמו רבי שמעון טוחן הרבה ומוציא קימעא תנא משכח קימעא ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין וכן אמר ר"ש לתלמידיו בניי שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של ר"ע גופא אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו אמר רב הונא אמר [ז]רב כשר [ב]ולא תעשה זאת בישראל אמר ליה עולא לרב נחמן ואמרי לה רב נחמן לעולא מאחר דכשר אמאי לא תעשה זאת בישראל א"ל חיישינן שמא תשכור עדים ומי חיישינן [ח]והתניא עדים החתומין על [ג]שדה מקח ועל גט [ד]אשה לא חשו חכמים לדבר זה מעשה לא עבדי דבורא קאמרי אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתומו רב חסדא אמר כשר [ה]ולא תעשה רבה בר בר חנה אמר כשר ותעשה רב נחמן אמר כשר ולא תעשה רב ששת אמר כשר ותעשה רבה אמר כשר ולא תעשה רב יוסף אמר כשר ותעשה

ואיכא

כיון דאמר מר. לקמן בשמעתין גבי אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו כשר הגט אבל לא תעשה: **לא שכיחא.** הלכך לא גזרינן. ושמואל לית ליה דרבי ירמיה דאמר חתם סופר שנינו אלא כתב סופר וחתם עד כדאמרינן בהמגרש (לקמן דף פו:) ולא מוקי לה כר' יוסי ולא איירי מתני' בחתימת סופר כלל ודין לרבי יוסי ודין לר' מאיר כשרה החתימה ושמואל לית ליה דרב חסדא דאמר רבי יוסי היא וכתב[ט] סופר ודברי הכל היא: **דלמא אמר להו.** אתם חתומו ואמרו לפלוני ויכתוב דהא אמרי' לקמן כשר ותעשה ואי מכשרת חתימת סופר בגט אזלי הני סהדי ומחתמי לסופר משום כיסופא: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא היא לקמן בשמעתין: **אלא ר' יוסי תרתי אמר כו'.** אלא ודאי רבי יוסי תרתי אמר לפסולא בין שאמר לשלשה תנו בין שאמר אמרו לפלוני ויכתוב ופלוני ויחתמו פסול והנך אמוראי דאמרי לקמן תעשה ולא תעשה אליבא דרבי מאיר פליגי דלרבי יוסי פסול לגמרי ואיתא לדרב חסדא דהא דקתני חתם סופר כשר רבי יוסי היא דליכא למיחש שמא שליח לוה ולא בעל: **ושמואל.** דאמר לעיל הדבר צריך תלמוד דאי כתובו כתב (א) ידו הא כתב הגט נעשה כאומר אמרו וכשר: **סבר לה כרבי יוסי בחדא.** דאמר שמואל הלכה כרבי יוסי היכא דלא אמר אמרו: **ופליג עליה.** באומר אמרו: **נמוקו עמו.** [י]פירושו עמו לתת טעם לכל דבריו שהיה מיישב את דבריו: **חכם וסופר.** כדאמרינן במסכת סוטה (דף כ.) אמרתי לו לבלר אני: **חכם לכשירצה.** כשהיה רוצה להיות מתון ומתיישב בדבריו היה חכם: **גל של אגוזים.** מפרש באבות דר' נתן (פ' יח) מה גל של אגוזים אדם נוטל אחת מהן והם נקבלות ונופלות זו על זו כולן כך ר' טרפון בא תלמיד ושאלו דבר היה מביא לו ראיה מקרא מדרש משנה הלכה ואגדה הכל יחד: **חנות מיוזנת.** יינה מוכן בה תמיד שאין החנוני צריך לומר ללוקחין המתינו ואביא לכם [יא]כך נצרך אדם ללמד מפיו מזומן לו ותלמודו ערוך בפיו: **אוצר בלום.** כך מפורש באבות דרבי נתן למה היה ר' עקיבא דומה לעני שנטל קופתו ויצא לשדה מצא שעורים קצר ונתן בה מצא חטין נתן בה וכן פולים וכן עדשים וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו כך ר"ע כשלמד מרבותיו שמע דבר מקרא מרבותיו ואחריו הלכה ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לבו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו [יב]סדורין בפיו ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו אבל כשנעשה חכם גדול עשה כל התורה מטבעות מטבעות סידר מדרש סיפרי וסיפרא לבדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן. ונראה בעיני אוצר בלום סגור מסגירות לבדן מחילות [יג]מחילות כמו שעושין בתיבות גדולות ליתן חטין מכאן שעורין מכאן עדשים מכאן כמו פיו בלום ורגליו מבולמות בבכורות (דף מ:) קלושיי"א בלע"ז: **קופת הרוכלים.** מפרש התם[יד] מה רוכל זה שבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין פלייטון עמך אומר הין קנמון עמך אומר הין כך נצרך אדם לשאול דבר במקרא משיבו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה. ואין שבח זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תחילה ולמד הכל מבולבל ואח"כ סדרן: **קופה של בשמים.** דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרבה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לבדו להיות מזומן לשואלו: **קב ונקי.** [טו]לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם: **טוחן הרבה.** שנה הרבה: **מוציא קימעא.** מפרש ליה: **תנא משכח קימעא.** מתלמודו: **ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין.** מה ששכח מתלמודו לא שכח אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותן: **שנו מדותי.** למדו תורתי: **שמדותי תרומות מתרומות מדותיו של ר"ע.** בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה: **שמא תשכור עדים.** לכך שיאמרו בשם בעלה לסופר לכתוב ולעדים לחתום: **לא חששו חכמים לדבר זה.** מאחר שמכירין חתימתן לא חשו לומר שקר חתמו: **מעשה לא עבדי.** שיחתמו שקר או יעידו שקר: **דיבורא עבדי.** אומר לאחרים לעשות והאחרים סבורים שהבעל ציוה: **ואתם חתומו.** דליכא למיחש שמא תשכור כיון דאין חותמין אלא אם כן שמעו מפי הבעל עצמו: **ולא תעשה.** גזירה הא אטו הא:

ואיכא

לשנים תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דברי ר' מאיר ויש לומר דלר' מאיר כיון דחתם סופר פסול הו"ל כאומר אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתמו והרי אלו יכתבו היינו יחתומו ואם תאמר אכתי היכי קתני הרי אלו יכתבו ויתנו לכתחלה למאי דאמר בסמוך[א] הא נמי כשר ולא תעשה ותירץ רבינו תם דמשום דאמר לשלשה שהוא לכתחלה[ב] נקט האי לישנא דיכתבו ויתנו אי נמי הכי קאמר אם באו לקיים שליחותם יכתבו ויתנו בעצמן דאי אמרי לאחריני ועבדי אפי' דיעבד לא מהני אי נמי דזימנין דתעשה אפי' לכתחלה כגון בשעת הדחק: **אמרו** לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו. לא דמי לעד מפי עד דהני מילי כששמעו מפי עדים שפלוני לוה מפלוני מנה שלא נמסרה עדות לאלו המעידים אלא בפני הראשונים אבל כאן עיקר עדות לא נמסרה אלא לאלו והראשונים הם שלוחי הבעל שמצוה לאלו לעשות לה גט: **לא** שכיחא. פירש בקונטרס לשמואל אית ליה בפ' בתרא (לקמן ד' פו:) דכתב סופר ועד שנינו ואתיא אפי' כרבי מאיר ומכל מקום צריך לומר נמי אליביה דלא שכיחא דמתחילה לא הקשה אלא מכח דלא מסתברא דפליג שמואל אדר' ירמיה ורב חסדא: **חכם** לכשירצה. יותר מר"מ ודילמא ר' מאיר חריף ומקשה ור' יהודה מתון ומסיק[ט] וכי האי גוונא אמרינן בסוף הוריות (דף יד.): **חנות** מיוזנת. לשון מזון ואית דגרסי מזוינת לשון זיון: **בלום.** בקונטרס גריס במ"ס כמו פיו בלום ורגליו מבולמות בבכורות (מ:) ואית[טז] דגרסי בסמ"ך[ג] כמו בבראשית רבה (פ' כ"ח) משל למלך שהיו אוצרותיו בלוסים[ד] וחתומין ומעורבין[יז]: **דיבורא** אמרי מעשה לא עבדי. והא דאמרינן סוף פרק ב' דיבמות (דף כה:) גבי מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד ופריך בגמרא טעמא דב"ד הא בי תרי לא והתניא עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים כו' ומאי קושיא ליטני דיבורא אמרי מעשה לא עבדי כדאמר הכא דהתם לא הוי אלא דיבורא שאומר שמיאנה או שחלצה ויש לומר כיון דהתם על ידי דיבורא[ה] נגמר הדבר שע"י כך ניסת לשוק מעשה גמור חשיב ליה אבל הכא אין נגמר על ידם ואינו אלא דיבור בעלמא:

הדרן עלך האומר התקבל

מסורת הש"ס

א) ס"א ר' ישמעאל ב"ר יוסי, **ב)** [אבות דר' נתן פי"ח ע"ש כמה שינויים], **ג)** [כשמפתח שפתיו הוא ראש המדברים. ערוך ערך חכם], **ד)** [ע' פירוש הערוך ערך חנות], **ה)** [יבמות מט. ס: בכורות כג: עירובין סב:], **ו)** [עירובין נא. בכורות לז.], **ז)** ברמב"ן גורס רבי ע"ש, **ח)** יבמות כה:, **ט)** מכאן עד הסוף נוסף ע"פ מהרש"ל ועי' רשב"א וחי' הר"ן בדעת רש"י, **י)** [בעירובין נא. פרש"י נימוקו נים וקו דבר ישר כקו המשקולת], **יא)** בשטמ"ק: כך היה נצרך אדם ללמוד מפיו מיד היה מזומן, **יב)** בשטמ"ק שגורין, **יג)** בשטמ"ק מפסיקות, **יד)** [אבות דר' נתן פי"ח], **טו)** בדפו"ר לא הרבה תלמוד כשאר חבירו אבל מה, **טז)** [ע' תוספת ב"מ קג: ד"ה בלמא], **יז)** [וע' רשב"ס ב"ב נח. ד"ה לאוצר וכו'],

גליון הש"ס

תום' ד"ה חכם כו' וכי האי גוונא אמרינן כו'. ע' תשובת רלב"ח סי' לב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושמואל וכו' דאי כתובו כתב ידן הוא הא כתב:

לעזי רש"י

קלושיי"א [קלושי"ץ]. מדורים.

מוסף תוספות

א. אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתומו. רשב"א.

ב. דבשלשה ליכא למגזר מידי. תוס' הרא"ש.

ג. אוצר בלום, מינין הרבה מעורבין בתוכה ביחד. רשב"ס ב"ב נח. ד"ה לאוצר.

ד. כמו סגורים. תוס' הרא"ש.

ה. כשמעידים שקר. תוס' יבמות כה:

עין משפט נר מצוה

סה א ב ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכ סעי' ד וע"ש במ"מ ובכ"מ:

ד [טוש"ע חו"מ סימן סו סעיף כא]:

ה [מיי' פ"י מהל' גירושין הט"ז טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף א]:

מוסף רש"י

אוצר בלום. מינים הרבה מעורבין בתוכה יחד (רשב"ם ב"ב נח. ושם: בלוס). **משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי.** קב, מדה קטנה, כלומר במקומות מועטים הוא נזכר במשנה או בברייתא, ונקי, בכל מקום שנזכר הלכה כמותו (יבמות מט: וכעי"ז ערובין סב: ובכורות סג:) משנה היינו נמי ברייתא ומשום הכי קי"ל כותיה בין במשנה בין בברייתא (רשב"ם ב"ב קלח.). **ר' יוסי נמוקו עמו.** טעמו, נים וקו, דבר ישר כקו המשקולת (ערובין נא.) טעמי ראיותיו מביא לו בכל מקום (שם יד:) טעמו, שהיה מביא טעם לדבריו כל שעה (בכורות לז.). **לא חשו חכמים לדבר זה.** לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד של גט לא ישא את האשה (יבמות כה:).

הדרן עלך האומר